

Rapport

efter kvalitetsgranskning av studie- och yrkes-
vägledningen vid den fristående grundskolan
Ängkärrskolan belägen i Solna kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Ängkärrskolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan under hösten 2012 och våren 2013. Syftet med granskningen är att undersöka om eleverna på de granskade skolorna får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan och att verksamheten är av kvalitet enligt på förhand definierade kriterier. Granskningen vid Ängkärrskolan i Solna ingår i denna kvalitetsgranskning.

Ängkärrskolan i Solna besöktes den 10 och 11 januari 2013. Ansvariga inspektörer är Susanne Smith och Bellita Torén. I denna rapport redovisar Skolinspektionen sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan genomförs i totalt 26 kommunala och 8 fristående slumpvis utvalda skolor. I Solna granskas även den fristående skolan Alfaskolan och de kommunala skolorna Bergshamraskolan och Bagartorpsskolan. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger den övergripande rapporten en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra granskade skolor. Det enskilda beslutet placeras därmed i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Ängkärrskolan

På Ängkärrskolan finns 111 elever i årskurserna 4–9. Ängkärrskolan är en fristående grundskola för elever med dyslexi. Skolans elever kommer från flera olika kommuner. För studie- och yrkesvägledningen finns en utbildad studie- och yrkesvägledare som arbetar på skolan en dag i veckan. Skolan upphandlar studie- och yrkesvägledning motsvarande 300 timmer per år.

Av nationell statistik framgår att av 25 elever i årskurs 9 läsåret 2011/2012 är 64 procent behöriga till högskoleförberedande program. Lika många är behöriga till yrkesprogram. Nationell statistik visar att elevernas meritvärde i årskurs 9 är 189 jämfört med 211 för riket.

Resultat

1. Eleverna får kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att de kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning

1.1 Eleverna har tillgång till en kontinuerlig vägledning och en vägledning inför val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning

Här undersöks om eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledare eller annan personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning tillgodoses. Vidare granskas om studie- och yrkesvägledningen ges kontinuerligt i utbildningen. Slutligen undersöks om vägledning och information inför gymnasievalet organiseras på ett sätt som ger eleverna underlag och förutsättningar att kunna göra väl underbyggda val av gymnasieutbildning.¹

På Ängkärrskolan finns en utbildad studie- och yrkesvägledare som arbetar med studie- och yrkesvägledning huvudsakligen i årskurserna 8 och 9. Vanligtvis arbetar hon på skolan en dag i veckan, men det framgår vid intervju med såväl rektorn som med studie- och yrkesvägledaren att studie- och yrkesvägledaren under vissa perioder, som exempelvis inför gymnasievalet, utökar tiden på skolan. Lärarna uppger vid intervjun att de upplever att studie- och yrkesvägledaren vid tiden för elevernas gymnasieval finns tillgänglig på skolan för eleverna varje dag. Enligt rektorn finns studie- och yrkesvägledaren, utöver den tid hon är på skolan, även tillgänglig för eleverna via telefon och e-post. De elever som Skolinspektionen intervjuar känner dock, vid tiden för

¹ 2 kap. 29 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

intervjun, inte till denna möjlighet utan berättar att de använder den tid studie- och yrkesvägledaren är på skolan för sina vägledningsfrågor.

Skolinspektionen har inför granskningen tagit del av Ängkärrsskolans befattningsbeskrivning för studie- och yrkesvägledningen 2012. I befattningsbeskrivningen anges bland annat att det i studie- och yrkesvägledarens arbete ingår att ge eleverna råd och stöd i frågor som gäller utbildning, yrken och arbetsmarknad genom individuella samtal eller genom att informera grupper av elever, lärare eller föräldrar. I arbetet ingår även information och undervisning om bland annat utbildningsväsendet, arbetsliv och arbetsmarknad samt administrativa uppgifter i samband med praktik av olika slag. Studie- och yrkesvägledaren ska enligt befattningsbeskrivningen även stödja lärare och annan personal i deras studie- och yrkesorienterande verksamhet. Vid behov ska studie- och yrkesvägledaren adjungeras till elevhälsan.

Studie- och yrkesvägledaren uppger att hon arbetar nära mentorerna i årskurs 9 men ingår inte i något arbetslag på skolan. Vid behov deltar hon i elevhälso-teamets möten.

Enligt rektorn är målet med studie- och yrkesvägledningen att alla skolans elever ska komma in på sina förstahandsval. Skolans övergripande mål är att alla elever ska lämna skolan med fullständiga grundskolebetyg, säger rektorn.

Vid intervju med lärare framkommer att studie- och yrkesvägledning uppfattas som något som är fristående från övrig undervisning, en yrkesinformation i syfte att eleven ska bestämma sig för vad hon eller han vill bli. Vid intervjun med rektorn framgår att hon funderar på hur skolan på bästa sätt ska kunna integrera studie- och yrkesvägledningsinsatser kontinuerligt i undervisningen. Hon uppger samtidigt att det är svårt eftersom eleverna har koncentrationssvårigheter och svårt att hantera nya situationer. Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla att studie- och yrkesvägledning handlar om att stödja eleverna i att själva utforska, formulera och utveckla sina intressen och därigenom komma fram till individuella och väl underbyggda val.

Som en del i Skolinspektionens granskning har samtliga elever i årskurs 9 haft möjlighet att svara på en enkät om gymnasievalet och skolans insatser i samband med detta (svarsfrekvens 82 procent). På frågan om lärarna pratar om frågor som har att göra med arbetslivet har 50 procent av eleverna svarat "vet ej". I enkäten anger eleverna de samhällsorienterande ämnena som exempel på ämnen där lärarna pratar om arbetslivet.

Studie- och yrkesvägledningen vid Ängkärrsskolan är i huvudsak inriktad mot eleverna i årskurs 8 och 9 och valet till gymnasiet. Inför språkvalet i årskurs 6 får eleverna information av språklärare. De första individuella samtalen med

eleverna har studie- och yrkesvägledaren på höstterminen i årskurs 8 inför elevernas praktiska arbetslivsorientering (prao). Om lärarna ber henne inleda de individuella samtalen tidigare med någon elev gör hon det, vilket enligt studie- och yrkesvägledaren har skett någon gång. Dock inte tidigare än årskurs 7. De individuella vägledningssamtalen fortsätter i årskurs 9.

Vid intervjuer med såväl rektorn, lärare som studie- och yrkesvägledaren framgår att skolan, utifrån elevgruppens behov, prioriterat ämnesundervisningen och gjort bedömningen att studie- och yrkesvägledning inte bör påbörjas för tidigt. Eleverna uppger vid intervju att de inte tycker att studie- och yrkesvägledningen ska påbörjas för tidigt, men gärna i årskurs 7.

Inför gymnasievalet organiserar skolan inte något gemensamt besök på gymnasiemässan i Älvsjö eller på gymnasieskolornas öppna hus. Om eleverna besöker mässan eller går på gymnasieskolornas öppna hus gör eleverna dessa besök själva, eller tillsammans med sina föräldrar. Studie- och yrkesvägledaren berättar att hon utifrån de gymnasieprogram eleverna uttryckt intresse för tar fram förslag på gymnasieskolor eleverna kan besöka på öppet hus. Enligt rektorn föreslår studie- och yrkesvägledaren, enligt föräldrars och elevers önskemål, gymnasieskolor som skolan vet kan möta elevernas behov. Eleverna berättar att de får hjälp av lärarna att formulera frågor som de kan ställa om de besöker gymnasiemässan och gymnasieskolor på öppet hus, exempelvis frågor som rör vilket stöd elever med dyslexi kan få på skolan. Eleverna berättar att lärarna även gör dem uppmärksamma på att de inte ska lockas av osakliga erbjudanden från gymnasieskolorna.

På frågan i enkäten "upplever du att den information du fått inför gymnasievalet har gett en klar bild av vad olika utbildningar innebär" finns det elever som svarat nej (27 procent). I elevintervjuer och av enkätsvar framkommer bland annat önskemål om mer information om vad olika yrken innebär, vilka olika arbetsuppgifter som kan ingå och vilka olika yrken en viss utbildning leder till.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna vid Ängkärrsskolan har tillgång till studie- och yrkesvägledare och att de får vägledning och information inför gymnasievalet. Dock är studie- och yrkesvägledningen koncentrerad till elever i årskurserna 8 och 9 och samarbetet mellan lärare och studie- och yrkesvägledaren är begränsat. Arbetet utgår därmed inte ifrån att vägledning innebär en process som för många elever är tidskrävande och därför behöver inledas tidigt. Skolan behöver utveckla studie- och yrkesvägledningen genom övergripande planering som säkerställer att studie- och yrkesvägledningsaspekter kontinuerligt beaktas i undervisningen.

1.2 Skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken

Här undersöks om studie och yrkesvägledningen utgår från, och anpassas efter varje elevs behov så att eleverna får det stöd de behöver för att kunna fatta individuella och välgrundade val till gymnasieskolan. Vidare granskas om skolan medvetet arbetar för att eleverna ska utveckla förmågor som behövs för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval, kritiskt granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. En övergripande frågeställning är om skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken. I detta ingår även att eleverna får inblick i närsamhället och dess arbetsliv och kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Slutligen granskas skolans arbete med att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön, social och kulturell bakgrund eller av eventuella funktionsnedsättningar.²

Det finns ett uttalat krav i de nationella styrdokumentet på en anpassning av undervisningen i förhållande till elevernas behov, erfarenheter och intressen och på det stöd och de utmaningar eleverna behöver för att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar. Vid intervju med lärarna framkommer att lärarna arbetar för att engagera eleverna och öka deras motivation. Det framkommer också att lärarna pratar mycket med eleverna om deras framtid. Uppgifterna bekräftas i elevintervjuer där eleverna bland annat uppger att de pratar om gymnasievalet med lärare och mentorer. Enligt Skolinspektionens bedömning arbetar lärarna med att vägleda eleverna. Dock ser inte lärarna detta som vägledning utan uppfattar det som ett vanligt samtal med eleverna.

Skolans arbete med att förbereda eleverna inför gymnasievalet påbörjas höstterminen i årskurs 8. Enligt studie- och yrkesvägledaren inleds vägledningsarbetet med att hon vid föräldramöte informerar om de nationella gymnasieprogrammen, introduktionsprogrammen, behörighetsregler, betygsskalan och den praktiska arbetslivsorienteringen (prao) skolan har. I årskurs 8 har hon även två individuella samtal med alla elever, ett samtal inför anskaffandet av praoplatser och ett vägledningssamtal.

I årskurs 9 intensifieras insatserna berättar studie- och yrkesvägledaren. På höstterminen får eleverna en mer ingående information i grupp om gymnasievalet och gymnasieskolan. De individuella vägledningssamtalen med alla elever fortsätter. Eleverna erbjuds även vägledningssamtal tillsammans med sina vårdnadshavare. De vårdnadshavare som inte kan komma på samtal tar studie- och yrkesvägledaren kontakt med per telefon.

² 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

Alla elever Skolinspektionen intervjuar har haft ett eller ett par individuella vägledningssamtal med studie- och yrkesvägledaren. Eleverna bokar själva tid för samtal. Någon elev uppger att *"man kan gå hur många gånger som helst till henne"*. Enligt studie- och yrkesvägledaren har eleverna ibland svårigheter med att komma ihåg i förväg bokade tider, varför studie- och yrkesvägledaren hämtar eleverna till samtal. Studie- och yrkesvägledaren följer upp vägledningssamtalen med eleverna genom att muntligt fråga om de är nöjda med samtalen. Hon dokumenterar däremot inte resultaten, berättar hon. Någon ytterligare utvärdering av vägledningssamtalen görs inte. Av elevintervjuer såväl som i Skolinspektionens enkät framgår dock att flertalet elever är nöjda med samtalen.

Eleverna på Ängkärrskolan har två veckors prao i årskurs 8, en vecka på höstterminen och en vecka på vårterminen. Eleverna uppmuntras enligt skolan att inte vara på samma arbetsplats båda veckorna utan välja olika platser. Eleverna berättar att de elever som själva kan ordna praoplats gör detta, men skolan hjälper till om de inte hittar någon plats. Syftet med praon är enligt eleverna att utveckla den sociala förmågan. Det framgår vid elevintervjuerna att syftet uppfylls i olika grad. Elever som inte haft så mycket kontakt med andra på praoplatsen och fått utföra monotona arbetsuppgifter tycker inte att syftet med praon uppfyllts, medan praon för andra elever inneburit många olika möjligheter att träna den sociala förmågan. För vissa elever har praon även lett till sommararbete.

Enligt lärarna och studie- och yrkesvägledaren är syftet med praon, förutom att eleverna ska få möjlighet att prova på arbetslivet, att stärka elevernas självförtroende när det gäller att söka arbete och vara på en arbetsplats. Lärarna uppger att det är lärarna i de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena som förbereder eleverna inför praon och bland annat diskuterar med eleverna hur praoplatsen passar in med elevens planer för framtiden. Enligt eleverna ska de skriva dagbok under tiden de är på praon.

Det har i granskningen inte framkommit att skolan gör någon strukturerad uppföljning av elevernas erfarenheter ifrån praoperioden och det är därför oklart vilken betydelse praon har för elevernas möjligheter att göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

Vid elevintervjuerna uppger eleverna eget intresse och föräldrar som faktorer som påverkar deras gymnasieval. I enkäterna uppger eleverna *föräldrar, information från skolan och information från internet* som de informationskanaler som påverkat gymnasievalet mest. Enligt rektorn har vårdnadshavarna stor inverkan på elevernas val. Rektorn uppger att skolan är medveten om detta och att det diskuteras i kontakterna med vårdnadshavarna.

De elever Skolinspektionen intervjuar uppfattar inte att det är någon skillnad på flickors och pojkars val till gymnasiet. Eleverna säger samtidigt att de egentligen inte vet eftersom de inte pratar så mycket med varandra om valet. Enligt eleverna uppmuntrar lärarna dem att göra sina val utifrån vad de är intresserade av. Flera elever säger också att de upplever gymnasievalet som en stressfaktor då det innebär en stor förändring i deras liv.

Rektorn uppger att skolan följer upp elevernas gymnasieval genom telefonkontakt med eleverna i början på vårterminen i gymnasieskolans årskurs 1. Skolan följer bland annat upp om eleverna kommit in på sitt förstahandsval och om de har bytt program eller hoppat av. Av denna uppföljning framgår, enligt rektorn, att eleverna klarar sig bra på gymnasiet och att det är få avhopp. Enligt rektorn ser skolan inte några tydliga tendenser i elevernas gymnasieval utifrån könsaspekter. Av de elever som väljer studieförberedande program är dock, enligt rektorn, de flesta flickor.

Rektor uppger i samband med faktagranskningen att skolan har en policy som gäller för hela skolan när det gäller arbetet med att motverka att eleverna begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund. Policyn finns, uppger rektorn, dokumenterad i skolans likabehandlingsplan. Personalen skolas i att se eleverna som individer och inte utifrån kön eller etnisk bakgrund.

Skolinspektionen ser det som positivt att Ängkärrskolan har en övergripande handlingsplan vad gäller arbetet med att motverka att eleverna begränsas utifrån faktorer som kön, social eller kulturell bakgrund. För att vara förvissad om att den studie- och yrkesvägledning eleverna får bidrar till att motverka att eleverna begränsas i sina val behöver dock verksamheten följas upp och utvärderas.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna vid Ängkärrskolan har tillgång till individuell vägledning och att eleverna får viss inblick i arbetslivet bland annat genom den prao de har i årskurs 8. Praon eleverna har i årskurs 8 skulle kunna utgöra en del i skolans arbete med att vidga elevernas perspektiv och ge dem möjlighet att utveckla förmågor som behövs för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval. För detta krävs dock att verksamheten utvärderas. För att vara förvissad om att studie- och yrkesvägledningen bidrar till att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund behöver verksamheten följas upp och utvärderas.

2. Rektor ger riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar

Här undersöks att rektorn ser till att det finns riktlinjer för hur studie- och yrkesorienteringen ska organiseras. Att det finns system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för studie- och yrkesvägledningen, att det systematiska kvalitetsarbetet avseende studie- och yrkesvägledningen finns dokumenterat och att resultaten från uppföljningar och utvärderingar används till att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen. Vidare granskas att rektorn ger riktlinjer och förutsättningar för att studie- och yrkesvägledningen blir ett uppdrag för hela skolan och att rektorn ser till att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen.³

Som tidigare nämnts i denna rapport finns för studie- och yrkesvägledningen i Ängkärrsskolan en utbildad studie- och yrkesvägledare. Skolan upphandlar studie- och yrkesvägledning motsvarande 300 timmar per år.

Arbetsuppgifterna för studie- och yrkesvägledaren finns beskrivna i en befattningsbeskrivning som Skolinspektionen tagit del av. I denna anges bland annat att studie- och yrkesvägledaren ska stödja lärare och annan personal i deras studie- och yrkesorienterande verksamhet. Enligt egen utsago skapar studie- och yrkesvägledaren sin egen planering för vägledningsarbetet och presenterar planeringen för rektorn. I samband med Skolinspektionens granskning framkommer dock att det saknas en uppföljning av i vilken grad studie- och yrkesvägledarens arbetsuppgifter stämmer överens med befattningsbeskrivningen.

Det har förts diskussioner i skolan om hur studie- och yrkesvägledning ska integreras i undervisningen. Rektor säger att hon behöver fundera på hur skolan ska arbeta för att studie- och yrkesvägledningsfrågor ska integreras i undervisningen och ses som ett uppdrag för hela skolan. Skolinspektionen ser det som angeläget att rektorn tar ansvar för att studie- och yrkesvägledningsfrågor integreras i undervisningen och att samarbetet mellan lärare och studie- och yrkesvägledaren utvecklas. Rektor behöver också ta ansvar för att tydliggöra lärarnas uppdrag i undervisningen vad gäller att medverka i studie- och yrkesvägledningsprocessen så att studie- och yrkesvägledningen ses som ett uppdrag för hela skolan.

Studie- och yrkesvägledaren ska, enligt läroplanen, förutom att vägleda och informera eleverna inför fortsatt utbildning och yrkesinriktning, också vara ett stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser. Vid

³ 2 kap. 9-10 §§ skollagen Lgr 11 avsnitt 2.8 4 kap. 4-6 §§ skollagen

intervju med lärarna framkommer att lärarna inte har fått kompetensutveckling inom området studie- och yrkesvägledning. Lärarna uppger att de kompetensutvecklar sig genom att lyssna på studie- och yrkesvägledaren. Studie- och yrkesvägledaren uppger vid intervju att hon väljer sin egen kompetensutveckling och att hon inte är uppdaterad vad gäller förändringarna i läroplan och skollag inom området studie- och yrkesvägledning. Hon har heller inte diskuterat förändringarna med lärarna.

Mot bakgrund av att studie- och yrkesvägledaren uppger att hon inte är uppdaterad på förändringarna i skollag och läroplan inom området studie- och yrkesvägledning ser Skolinspektionen det som angeläget att rektorn tar ansvar för att studie- och yrkesvägledaren kontinuerligt utvecklar sin kompetens så att hon har uppdaterade kunskaper. Vidare behöver rektorn säkerställa att lärarna får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen

Enligt läroplanen ingår i rektors ansvar förutom att utveckla utbildningen också att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp utbildningen samt se till att detta arbete är dokumenterat.

Det framgår av intervju med rektorn att målet med studie- och yrkesvägledningen är att skolans elever ska komma in på sina förstahandsval. Skolan följer upp hur det går för eleverna på gymnasieskolan genom att rektorn och studie- och yrkesvägledaren kontaktar eleverna i början på vårterminen i gymnasieskolans årskurs 1 och ställer frågor om eleverna kom in på sitt förstahandsval, hur det har gått och om eleverna har bytt program eller hoppat av. Enligt rektorn är det endast två till tre avhopp i snitt under ett år. Skolinspektionen ser det som positivt att skolan följer upp hur det går för eleverna i gymnasieskolan.

Det framkommer vidare vid intervju med rektorn att studie- och yrkesvägledningen inte planeras som en del av skolans verksamhet och inte heller följs upp och utvärderas inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete. Enligt rektorn för Ängkärrskolan följer styrelsen för utbildningen upp skolans övriga verksamhet, dock finns ingen särskild uppföljning för studie- och yrkesvägledningen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver ta ansvar för att vägledningsfrågorna integreras i undervisningen och blir ett uppdrag för hela skolan. Lärarna behöver i undervisningen aktivt och strukturerat medverka i studie- och yrkesvägledningsprocessen så att studie- och yrkesvägledningsfrågor uppfattas som ett uppdrag för hela skolan.

Vidare behöver rektorn ta ansvar för att såväl studie- och yrkesvägledaren som lärarna har de kunskaper som krävs för att de professionellt ska kunna utföra

sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen. Slutligen behöver rektor ta ansvar för att studie- och yrkesvägledningen systematiskt och kontinuerligt planeras, följs upp och utvecklas samt dokumenteras för att säkerställa att eleverna får den studie- och yrkesvägledning eleverna enligt skollag och läroplan har rätt till.

3. Huvudmannen tar ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt

Här undersöks att huvudmannen ger skolorna förutsättningar att ge eleverna den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till. Vidare granskas att huvudmannen tar ansvar för att skolorna har tillgång till personal med sådan kompetens som krävs för att få arbeta med studie- och yrkesvägledning och att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare får kompetensutveckling för att kunna utföra sina uppdrag. Här undersöks också att huvudmannen har system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av verksamheten, att kvalitetsarbetet dokumenteras och att resultaten används för att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen.⁴

Ängkärrskolan har tillgång till en utbildad studie- och yrkesvägledare. Huvudmannen har valt att upphandla studie- och yrkesvägledning motsvarande 300 timmar per år.

För uppdraget, vad gäller studie- och yrkesvägledning vid Ängkärrskolan, finns en befattningsbeskrivning. Dock saknas det en strukturerad och dokumenterad uppföljning och utvärdering av i vilken grad studie- och yrkesvägledarens arbetsuppgifter, i enlighet med befattningsbeskrivningen, stämmer överens med arbetet i praktiken.

Vid Skolinspektionens intervjuer med representanter för huvudmannen framkommer att skolan måste lägga mycket energi på elevernas läs- och skrivinlärning och att studie- och yrkesvägledningsfrågorna på grund av detta fått lägre prioritet.

Huvudmannen uppger att styrelsen följer upp rektorns arbete och att styrelsen litar på att rektorn har god insikt och kontroll över verksamheten. Skolinspektionens granskning visar dock att det inte finns någon dokumenterad uppföljning eller utvärdering av området studie- och yrkesvägledning. Enligt Skolinspektionen är det angeläget att huvudmannen följer upp och utvärderar

⁴ 2 kap. 8, 29-30 §§ skollagen 4 kap. 3-6 §§ skollagen 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

2013-04-12

11 (13)

Dnr 400-2011:3033

resultaten av studie- och yrkesvägledningen för att säkerställa att eleverna får den studie- och yrkesvägledning eleverna enligt skollag och läroplan har rätt till. Skolinspektionen betonar i detta sammanhang att huvudmannen har ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet samt att arbetet dokumenteras och analyseras.

För att eleverna ska få studie- och yrkesvägledning i enlighet med de nationella målen för studie- och yrkesvägledning behöver huvudmannen säkerställa att såväl studie- och yrkesvägledaren som lärarna har de kunskaper som behövs för att professionellt kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att huvudmannen behöver säkerställa att eleverna får studie- och yrkesvägledning i enlighet med de nationella målen för studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledningen behöver följas upp och utvärderas som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete. I detta ingår planering, uppföljning och utveckling av studie- och yrkesvägledningen. Målen för verksamheten behöver tydligt ta sin utgångspunkt i de krav som ställs i läroplanen och skollagen. Vidare behöver huvudmannen säkerställa att studie- och yrkesvägledaren och lärarna har de kunskaper som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen.

Syfte och frågeställningar

Syftet med granskningen är att bedöma om den granskade huvudmannen och skolan ger eleverna tillgång till den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan. Skolinspektionen bedömer kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen och uppskattar verksamhetens ändamålsenlighet att förbereda eleverna för aktiva livsval.

Utvärderingar och forskning inom området visar att studie- och yrkesvägledningen ofta är lågt prioriterad i skolan och att det generellt finns brister i planering, uppföljning och utvärdering av vägledningen hos både skolor och huvudmän. Med utgångspunkt i detta granskar Skolinspektionen kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen i relation till det ansvar som rektor och huvudman har för att studie- och yrkesvägledningen utformas så att den når de nationella målen.

Följande tre frågeställningar ligger till grund för att kunna svara på den övergripande frågeställningen *om eleverna på skolan får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan:*

- *Ges alla elever tillgång till kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att eleverna kan göra medvetna och väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning?*
- *Ger rektorn riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar?*
- *Tar huvudmannen ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt?*

Metod och material

Inför granskningen på skolan har inspektörerna tagit del av dokument med relevans för skolans studie- och yrkesvägledning och även genomfört en enkätundersökning med elever i två årskurser.

Vid skolbesöket har inspektörerna genomfört intervjuer med rektor, studie- och yrkesvägledare lärare och elever. I granskningen ingår även en intervju med en representant för huvudmannen.

Besöket har avslutats med en återkoppling till rektor där inspektörerna redogör för Skolinspektionens preliminära bedömningar.

Dokumentstudier, enkäter och intervjuer utgör tillsammans det underlag utifrån vilket Skolinspektionen bedömer studie- och yrkesvägledningen på skolan.

Dokumentstudier

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med studie- och yrkesvägledning och förbereder inspektörerna för skolbesöket genom att ge underlag för att ställa frågor.

Intervjuer

Vid skolbesöken genomförs intervjuer i grupp och enskilt. Intervju med **rektor** och representant för **huvudmannen** sker separat och utgör ett viktigt underlag för att förstå de strukturer och förutsättningar som finns för verksamheten. Intervju med **studie- och yrkesvägledare** ger en ökad förståelse för den vägledning som ges på skolan och vilka förutsättningar vägledaren har att följa bestämmelser i skollag och läroplan. **Lärare** i flera ämnen och från flera årskurser på skolan intervjuas i grupp. Dessa intervjuer ger underlag för att ta reda på om studie- och yrkesvägledningen är ett ansvar som delas av alla på skolan. **Elever** i årskurs 9 intervjuas i grupp. Elever ur lägre årskurser bidrar med sina erfarenheter genom enkätsvar. I intervjuerna med eleverna kommer inspektörerna åt mer kvalitativa aspekter av de frågor som granskningen ska besvara.

Elevenkäter

Elevenkäterna utgör ett komplement för att få svar på de centrala frågeställningarna och ett jämförelsematerial till det underlag som samlas in vid intervjuerna på skolan.